

Nr 27.

Ankom till riksdagens kansli den 4 april 1946 kl. 4 em.

Bevillningsutskottets betänkande i anledning av väckta motioner om hävande eller begränsning av den för staten gällande skattefriheten i fråga om kommunal fastighetsskatt.

(2:a avd.)

I två likalydande, till bevillningsutskottet hänvisade motioner, I: 210 av herr *Velander* m. fl. och II: 341 av herr *Skantze*, har hemställts, »att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville efter den utredning, som må finnas påkallad, för riksdagen snarast möjligt framlägga förslag om hävande resp. begränsning av den skattefrihet i fråga om kommunal fastighetsskatt, som nu är för staten gällande».

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för det i motionerna framställda yrkandet, får utskottet, i den mån redogörelse härför ej lämnas i det följande, hänvisa till motionen I: 210.

Enligt 5 § 1 mom. kommunalskattelagen undantagas från skatteplikt till fastighetsskatt bl. a.: under punkten a) nationalparker och såsom naturminnesmärken fridlysta områden, under punkten b) staten samt kommun eller annan menighet tillhöriga allmänna platser, så ock begravningsplatser, under punkten c) staten tillhörig för försvarsändamål avsedd fastighet, i den mån den för sådant ändamål nyttjas, försåvitt fastigheten ej är att anse som en fristående industriell anläggning, under punkten d) statens samt kommuns eller annan menighets byggnader för allmän styrelse eller förvaltning ävensom för kultur- eller rättsvård, ordning eller säkerhet, fattigvård, barnavård, sundhetsvård, religionsvård eller undervisning, under punkten f) regementens, officerskårers och underofficerskårers vid mötesplatser uppförda byggnader, avsedda till begagnande under tjänstgöring därstädes, samt under punkten i) post- och telegrafverkens för driftens omedelbara behov avsedda byggnader. Därest under punkterna d), f) och i) angiven fastighet jämväl användes för industriellt eller därmed jämförligt ändamål eller mot vederlag upplåtes åt annan till begagnande, föreligger skatteplikt för däremot svarande del av fastighetens värde. Jämlikt ovannämnda författningsrum äro vidare vissa privaträttsliga juridiska personer tillhöriga fastigheter undantagna från skatteplikt till fastighetsskatt.

I 5 § 2 mom. samma lag stadgas, att skatteplikt ej heller föreligger för kanal, järnväg, spårväg eller annan farväg, som är avsedd eller upplåten för allmän trafik, så ock för allmän farled eller allmän flottled jämte till sagda kommunikationsanstalter hörande, för driftens omedelbara behov avsedda byggnader, anläggningar och markområden.

1944 års skattesakkunniga ha i ett den 31 maj 1945 avgivet betänkande med förslag angående vissa spörsmål på den allmänna kommunalbeskattningens område (SOU 1945:35) föreslagit viss begränsning av den kommun eller annan menighet enligt 5 § 1 mom. medgivna skattefriheten till fastighetsskatt. Enligt de sakkunnigas förslag skall nämligen i nämnda författningsrum intagas ett stadgande av följande lydelse: »Tillhör sådan allmän plats, begravningsplats eller byggnad, varom i b) eller d) sägs, kommun, församling, skoldistrikt eller fattigvårdssamhälle och är densamma belägen utanför området för kommun, varmed den menighet, som äger fastigheten, sammanfaller eller vari den helt eller delvis ingår, skall dock dylik fastighet vara underkastad skatteplikt.»

Något förslag till begränsning av den staten medgivna skattefriheten till fastighetsskatt framlades icke av de sakkunniga. Emellertid framställde de sakkunniga ur principiell synpunkt vissa invändningar mot denna skattefrihet. Härom anfördes i de sakkunnigas betänkande bl. a. följande:

»De sakkunniga anse för sin del, att stor varsamhet bör iakttagas vid bestämmande av gränserna för skattefrihet på kommunalbeskattningens område. Varje frikallelse från kommunalskatt innebär, att de återstående skattskyldiga inom kommunen direkt få på sig överflyttad de frikallades andel i skattebördan. Samhällsverksamhetens starka utökning har gjort verkningarna av den nu gällande skattefriheten allt känbarare, i det att statens, landstingens och kommunernas fastighetsinnehav blivit allt större och det kommunala skattetrycket samtidigt stigit. Även för framtiden kan en fortsatt utveckling i denna riktning förutses.

Ehuru de sakkunniga funnit statens nuvarande skattefrihet vid den kommunala fastighetsbeskattningen kunna bli föremål för invändningar ur principiell synpunkt och med hänsyn till sin omfattning giva anledning till en förnyad prövning, hava de sakkunniga icke ansett sig böra upptaga frågan om statens kommunala skattskyldighet för fastighet till behandling. Detta faller utom ramen för de sakkunnigas uppdrag och skulle även kräva en allmän omprövning av statens skattskyldighet till kommunal inkomstskatt, som det heller icke tillkommer de sakkunniga att verkställa. De sakkunniga lämna därför frågan om skatteplikt till kommunal fastighetsskatt för statens fastigheter åsido och inskränka sig till att överväga motsvarande spörsmål beträffande *kommuners och andra menigheters fastigheter*. Härvid bör emellertid viss hänsyn tagas till den för staten gällande ordningen och därmed sammanhängande förhållanden.»

I de ifrågavarande motionerna har erinrats om de av 1944 års skattesakkunniga framställda erinringarna mot de gällande bestämmelserna beträffande skattefriheten för staten till fastighetsskatt. Motionärerna ha i anslutning härtill framhållit, att den huvudsakliga grunden för den nuvarande skattefri-

heten för vissa staten tillhöriga fastigheter varit, att de kommuner, dit statliga verk och inrättningar förlagts, därigenom ansetts erhålla förmåner, som i allmänhet varit större än de ifrågavarande skattelättnaderna. Förmånerna hade i allmänhet bestått dels däri att en ökning av kommunernas skatteunderlag ägt rum, i det att kommunerna fått tillgodogöra sig skatt å de anställdas inkomster, samtidigt som en ökning av omsättningen i orten kommit till stånd, dels ock däri att de berörda kommunernas medlemmar haft omedelbar tillgång till de anstalter, varom varit fråga. Detta betraktelsesätt uppbyres emellertid av synpunkter, som principiellt sett saknade varje betydelse för frågan om beskattningens ordnande. Fastighetsbeskattningen hade ursprungligen grundats på den s. k. intresseprincipen. Vare sig man ville tolka denna princip sålunda, att fastigheterna ansåges ha ett större intresse av kommunernas anordningar än andra skatteobjekt eller man ansåge, att det eljest rådde en större intressegemenskap mellan kommunen och fastigheterna än mellan kommunen och övriga skatteobjekt, måste »intresset» vara oberoende av vilka som vore ägare till fastigheterna. Med det nuvarande fastighetsskattesystemet hade vidare avsetts, att fastighet skulle garantera kommunen ett visst skatteunderlag, oberoende av om den i det aktuella fallet lämnade avkastning eller ej. Det måste därför innebära ett direkt avsteg från principerna för detta system att låta skattesubjektets art bliva bestämmande för om skatt skulle utgå eller icke. Någon reell grund för att staten skulle i beskattningshänseende behandlas annorlunda än enskilda personer och företag torde icke föreligga.

Utskottet.

Enligt 5 § 1 mom. kommunalskattelagen åtnjutes skattefrihet till fastighets-
skatt bl. a. för

nationalparker och såsom naturminnesmärken fridlysta områden,

staten samt kommun eller annan menighet tillhöriga allmänna platser
ävensom begravningsplatser,

staten tillhörig för försvarsändamål avsedd fastighet, i den mån den för
sådant ändamål nyttjas, försåvitt fastigheten ej är att anse som en fristående
industriell anläggning,

statens samt kommuns eller annan menighets byggnader för allmän sty-
relse eller förvaltning ävensom för kultur- eller rättsvård, ordning eller säker-
het, fattigvård, barnavård, sundhetsvård, religionsvård eller undervisning,

regementens, officerskårers och underofficerskårers vid mötesplatser upp-
förda byggnader, avsedda till begagnande under tjänstgöring därstädes, samt
post- och telegrafverkens för driftens omedelbara behov avsedda byggnader.

Beträffande vissa fastigheter av ovan angivet slag föreligger dock skatte-
plikt, om och i den mån fastigheten jämväl användes för industriellt eller
därmed jämförligt ändamål eller mot vederlag upplåtes åt annan till begag-
nande.

Jämlikt 5 § 2 mom. samma lag föreligger ej heller skatteplikt för bl. a.
kanal, järnväg, spårväg eller annan farväg, som är avsedd eller upplåten
för allmän trafik.

I ett av 1944 års skattesakkunniga under år 1945 avgivet betänkande med förslag angående vissa spörsmål på den allmänna kommunalbeskattningens område har föreslagits viss begränsning av den kommun, församling, skoldistrikt eller fattigvårdssamhälle enligt 5 § 1 mom. medgivna skattefriheten till fastighetsskatt i så måtto, att allmän plats, begravningsplats eller byggnad, som tillhör sådan menighet och som är belägen utanför området för vederbörande kommun, skall vara underkastad skatteplikt.

Under erinran om vad i nämnda betänkande sålunda föreslagits har i ifrågavarande motioner yrkats skrivelse till Kungl. Maj:t med hemställan om förslag angående hävande resp. begränsning av den staten nu medgivna skattefriheten till fastighetsskatt.

Utskottet får i anledning härav framhålla, att den staten, kommuner eller andra menigheter samt vissa privaträttsliga juridiska personer nu medgivna skattefriheten till fastighetsskatt endast gäller beträffande sådana fastigheter, som användas för visst allmännyttigt ändamål. Såsom den väsentliga grunden för skattefriheten för de staten tillhöriga fastigheterna har anförts, att kommunernas utgifter för dessa fastigheter uppvägas av den särskilda nytta kommunerna ha av den i anknytning till fastigheterna bedrivna statliga verksamheten. Denna nytta har, såsom motionärerna yttrat, ansetts bestå dels däri att den statliga verksamheten i och för sig är till förmån för vederbörande kommuns medlemmar och dels däri att den tillför kommunen ökat skatteunderlag, framför allt genom den i verksamheten anställda personalens löneinkomster men även genom ökad omsättning inom kommunen. Till den verksamhet i anknytning till statens fastigheter, som är av allmänt intresse, ha kommunerna därför ansetts bära bidraga genom avstående av fastighetsskatten.

Mot statens nuvarande skattefrihet till fastighetsskatt ha 1944 års skattesakkunniga i samband med framläggandet av ovannämnda förslag framställt invändningar ur principiell synpunkt. Därvid har framhållits bl. a., att därest det förhållandet att staten för allmänna ändamål disponerade en fastighet i en kommun icke indirekt genom anställdas inkomster o. dyl. föranledde en lika stor ökning av kommunens skatteunderlag som det skatteunderlag, vilket bortföle på grund av statens skattefrihet för fastigheten, uttoges ett visst skattelepp hos kommunens medlemmar efter kommunalskattens proportionella norm i stället för hos de skattskyldiga i hela landet efter den statliga beskattningens grunder. Kommunens medlemmar finge i ett sådant fall lämna ett särskilt bidrag i kommunalskattens form till den statliga verksamheten utöver vad som ålåg dem i egenskap av statsmedlemmar. Statens skattefrihet till fastighetsskatt vore även ägnad att åstadkomma ojämnheter i kommunernas tillgång på skatteunderlag. Olägenheter kunde därigenom uppstå särskilt i fall, då denna skattefrihet föranledde väsentliga minskningar i mindre bärkraftiga kommuners skatteunderlag.

I de invändningar, som av skattesakkunniga sålunda framställts mot statens skattefrihet till fastighetsskatt, kan utskottet för egen del instämma. Utskottet ifrågasätter även i likhet med de sakkunniga, huruvida det till stöd

för skattefriheten åberopade skälet att den å fastigheterna bedrivna statliga verksamheten vore till nytta för vederbörande kommun kan anses vara en rationell grund för skattefriheten.

Utskottet är dock i nuvarande läge icke berett att uttala någon uppfattning beträffande frågan, huruvida en begränsning av statens skattefrihet till fastighetsskatt bör äga rum eller ej.

Såsom kammarrätten i avgivet remissyttrande över skattesakkunnigas förslag framhållit äger emellertid denna fråga samband med spørsmålet om skattefrihet till fastighetsskatt för kommuner och andra menigheter. Grunden för undantagande från skatteplikt är i båda fallen densamma, nämligen att fastigheterna användas för vissa allmännyttiga ändamål. Då frågan om begränsning av den kommuner och andra menigheter tillkommande skattefriheten till fastighetsskatt varit föremål för utredning, finner utskottet, att jämväl statens skattefrihet i detta hänseende bör tagas under omprövning samt att denna omprövning bör omfatta även de privaträttsliga juridiska personernas skattefrihet till fastighetsskatt.

Då utskottet, såsom ovan nämnts, icke ansett sig kunna taga ställning till frågan, huruvida en begränsning av den nuvarande skattefriheten till fastighetsskatt bör äga rum eller ej, finner utskottet den nu ifrågasatta utredningen böra vara förutsättningslös. Utskottet utgår härvid ifrån att de i motionerna anförda synpunkterna komma att tagas under övervägande.

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen måtte i anledning av de likalydande motionerna I: 210 av herr Velander m. fl. och II: 341 av herr Skantze om hävande eller begränsning av den för staten gällande skattefriheten i fråga om kommunal fastighetsskatt i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville låta verkställa utredning rörande den i motionerna berörda frågan och därvid beakta vad utskottet ovan anført samt för riksdagen framlägga de förslag, som må av utredningen föranledas.

Stockholm den 4 april 1946.

På bevillningsutskottets vägnar:

A. J. BÄRG.

Närvarande: se under betänkandet nr 26.
